

Wojciech Krzyżanowski

Procesy ewolucji kulturowej muzyki w środowisku technologii cyfrowych

W rozprawie doktorskiej *Procesy ewolucji kulturowej muzyki w środowisku technologii cyfrowych* autor Wojciech Krzyżanowski przedstawia interdyscyplinarne ujęcie przemian i funkcjonowania kultury muzycznej w perspektywie memetyki. Punktem wyjścia jest założenie, że składniki muzyki, podobnie jak geny, stanowią replikatory kulturowe, podlegające procesom mutacji, selekcji i dziedziczenia. Autor rozwija tezę, że memy muzyczne ewoluują w kierunku rosnącej sprawczości, czyli zdolności do wywierania skutków w świecie i prowokowania własnej replikacji, zarówno w sferze praktyk artystycznych, jak i w systemach technologicznych.

Pierwsza część rozprawy opisuje wybrane przykłady refleksji ewolucyjnej dotyczącej muzyki, rozpoczynając od poglądów Karola Darwina, a kończąc na biomuzykologii. Następnie prezentowane są przykłady popularnych muzycznych memów internetowych: *Dancing Baby*, *Rickrolling*, *Keyboard Cat*, *Darude - Sandstorm* oraz *MLG Airhorn*. Stanowi to punkt wyjścia do rozważań o mechanizmach rozprzestrzeniania się i transformacji muzyki w środowisku cyfrowym.

Druga część poświęcona jest fundamentom memetyki oraz ich krytycznej analizie. Autor identyfikuje najważniejsze zarzuty wobec tej dyscypliny i przedstawia argumentację na rzecz jej użyteczności w badaniach kultury muzycznej. Memetyka muzyki Stevena Jana zostaje zestawiona z teorią aktora-sieci, modelem systemu wiabilnego Stafforda Beera oraz koncepcją wieloskalowej architektury kompetencji Michaela Levina, co umożliwia reinterpretację muzyki jako zjawiska osadzonego w sieci rozproszonej sprawczości ludzi i technologii.

Część trzecia rozwija autorską koncepcję memetycznej historii muzyki. Jest to prezentacja kilku szczególnie istotnych przełomowych momentów współistnienia muzyki i technologii, w których sprawczość nieożywionej kultury muzycznej rosła kosztem malejącej sprawczości ludzkiej jednostki. Obejmuje ona m.in. stadium proto-earworms, przejście od oralności do piśmienności, powstanie akademickiej teorii muzyki i instytucji działających jako mempleksy, a na koniec również technologie AI. Szczególna uwaga poświęcona jest współczesnym systemom rekomendacji (Spotify, YouTube, TikTok) i generatywnej sztucznej inteligencji w zastosowaniach muzycznych. Autor stara się wykazać, że systemy rekomendacji stanowią owoce zaawansowanej ewolucji memetycznej, która nie tylko modeluje trajektorie popularności utworów muzycznych, ale też kształtuje preferencje odbiorców. Systemy rekomendacji zatem zajmują miejsce krytyków, DJ-ów czy też muzycznych kuratorów. W tym autor dostrzega znaczącą sprawczość nieożywionych produktów muzycznej kultury. Przykładem znacznej sprawczości nieożywionych elementów muzycznej kultury są też systemy generatywnej sztucznej inteligencji, szczególnie te nazywane agentowymi i agencjalnymi. Autor zauważa, że wciąż rozwijające się systemy generatywne w coraz większym stopniu wpływają na praktykę muzyczną.

Ostatnia część zawiera studia przypadków z zakresów związanych z funkcjonowaniem muzycznej sztucznej inteligencji. Pierwsze z nich przedstawia elementarne badanie diachronicznej zmienności pola semantycznego słowa 'music' na podstawie obszernego korpusu danych językowych. Autor argumentuje, że takie badanie opisuje również pewne aspekty przebiegu ewolucji kulturowej samego zjawiska muzyki. Drugie studium przypadku

pokazuje zdolności współczesnych systemów sztucznej inteligencji do muzycznej meta-kreacji: autonomicznej produkcji programów służących do tworzenia muzyki.

Rozprawa wpisuje się w nurt posthumanistycznej muzykologii, traktując muzykę jako efekt współdziałania ludzkich i nieludzkich aktorów w globalnym ekosystemie informacji. Autor stara się wykazać, że perspektywa memetyczna – mimo kontrowersyjnego statusu – dostarcza spójnego narzędzia do analizy współczesnej kultury muzycznej. Zarysowany program badawczy „memetyki muzyki” umożliwia wyjaśnienie, w jaki sposób technologie cyfrowe i sztuczna inteligencja stają się nie tylko narzędziami reprodukcji kultury, lecz także jej autonomicznymi współtwórcami.